

УДК 316.722(477.81)

Ю.В. Серажим,

канд. екон. наук, доцент

ORCID: 0000-0002-2295-7095

Київський національний торговельно-економічний університет, м.Київ

КУЛЬТУРА ТА ЯКІСТЬ ЖИТТЯ ВИРОБНИКА ЯК ЧИННИКИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

У цій статті розглянуто актуальні аспекти, пов'язані з розвитком людського потенціалу як в економічному, так і в культурному контексті. Використано зв'язки між уявленнями Л. Віготського про динаміку соціального розвитку з моделлю розвитку М. Макс-Неефа, побудованої на дослідженні фундаментальних потреб виробника. Таке поєднання дозволило виявити взаємозв'язок між задоволенням культурних і матеріальних потреб особи та динамікою розвитку інтелектуального потенціалу особистості та їх ключової ролі у переборенні бідності.

За сучасного розвитку інноваційної економіки неминуче постає потреба у новому культурному баченні ролі ринку відповідно до потреб гармонійного розвитку особистості. Це бачення повинно бути орієнтованим не стільки на зростання додаткової вартості, скільки на наявність потрібних ознак у суспільному житті, викликаних рівнем якості життя особи працівника.

В статті показані різні аспекти ролі діалектичної єдності економічного розвитку суспільства й розвитку особистості працівника, без якої можливості виживання особи та суспільства стають нескінченно малими і водночас виникає тенденція до деградації культурної спадщини людства.

Виявлено, що сучасний міжнародний економічний порядок є джерелом людської бідності, а водночас і різноманітних соціальних проблем, та витоком проблем пов'язаних з особою, враховуючи триаду економіка-суспільство-культура. Без діалектичної єдності економічного розвитку суспільства й розвитку особистості працівника, можливості виживання особи та суспільства стають нескінченно малими і водночас виникає тенденція до деградації культурної спадщини людства.

Мислення та переосмислення дизайну будь-якого інструменту, орієнтованого на соціальний розвиток, особливо в громаді, має мати багатомірний операційний характер і повинен охоплювати надійно пов'язані контрольні етапи. Недотримання їх може призвести до дисбалансів і розривів між теоретичним баченням вченого і контекстною реальністю, що є об'єктом змін.

Ключові слова: *організаційно-технологічні умови, якість життя, культура, інноваційна економіка, суспільні потреби, бідність.*

Постановка проблеми. Суспільство, створюючи нові соціальні та культурні засоби, трансформує своє життєве середовище, яке своєю чергою створює нові можливості для розвитку людського інтелектуального потенціалу. Вивчення суспільних умов відтворення здатності до праці працівника нині вимагає міждисциплінарного підходу до побудови економіко-культурної концепції.

Освіта є основною ланкою між індивідом і культурою у процесі життя суспільства. Культурні конструкції – потенційно визначальні чинники загального

розвитку особи як працівника і його особистісного розвитку як умови збільшення інтелектуального потенціалу суспільства.

Існує широко відоме концептуальне визначення культури як сукупності певних відомих способів життя і творчості людини, які є характерними для певного суспільства. Способи життя забезпечуються сукупністю соціальних організацій, способами створення речей, етикою, релігією, мовою, науковими знаннями, мистецтвом, технологією і всіма творіннями людського розуму загалом. У результаті особа розвивається, оскільки суспільство створює культурні продукти і використовує їх. Суспільство як тоталітарна сила повинне забезпечити особу життєво необхідними ресурсами, реальними можливостями для інтелектуального розвитку потенційного працівника.

Тому культурний потенціал суспільства за умов постіндустріального етапу розвитку стає формою економічної діяльності, тобто економічний розвиток повинен відповідати рівню задоволення матеріальних і духовних потреб суспільства, визначаючи загальні умови розвитку інтелектуального потенціалу працівника.

Мета дослідження – виявити аспекти взаємозв'язку економічного і культурного контексту у процесі розвитку інтелектуального потенціалу працівника.

Виклад основного матеріалу. Суспільство цілеспрямовано впливає на особу різноманітними процедурами та впливами, які вибудовують зміст процесу формування системи відтворення людського потенціалу як результату культурного життя. Проте зв'язок між культурним середовищем і людським розвитком не підпорядковується лінійній чи механічній причинності. Отже, цей своєрідний зв'язок заслуговує на ретельне дослідження при розробці конкретної соціальної політики, стратегії, програми розвитку трудового ресурсу тощо, спрямованої на цілеспрямоване удосконалення освіти, самоосвіти та перевиховання особи на основі запобігання соціальним відхиленням від системи традицій, що встановлені або схвалені суспільством.

Підхід до цих відносин повинен починатися з вивчення особи в її особистісному та суб'єктному поєднанні. З цією метою використаємо низку методологічних ідей дослідниці Л. Фаріньяс, які вона визначає так:

- кожна особа займає унікальну й універсальну просторово-часову позицію в системі суспільних відносин, що окреслюється під час діяльності та спілкування;
- особа встановлює інституційні зв'язки з сім'єю, нацією, суспільними інститутами, соціальним класом, партією тощо у процесі взаємин;
- особа є соціально-економічним явищем й індивідуальним суб'єктом, але пов'язана з життям суспільства через культуру;
- характер людської діяльності є репродукційно-творчим;
- особа виростає з культури і перебуває в ній все своє життя;
- основною діяльністю особи є праця;
- розвиток особи підпорядковується комплексу історичних і культурних умов, які впливають у складній взаємодії;
- ідея особи акцентує її матеріальне існування як суб'єкта суспільних виробничих відносин, його активну трансформуючу позицію щодо реальності;
- не підпорядкування особи механізму залучення себе до культурної сутності, перетворює суб'єкт на засіб, що заперечує суттєві суспільні відносини і відкидає суспільні інтереси;

- свобода особи є радше результатом інтерналізації соціальної потреби, перетворення її на особисті потреби [3].

Аналіз цих ідей дає змогу дійти висновку про відповідні етапи, які можуть керувати діями, призначеними для динамізації процесу відтворення та економічної реінтеграції суб'єкта. Використовувати їх як інструменти відшукування корисних смислів для визначення складових процесу відтворення інтелектуального потенціалу, змушує нас розглядати їх, як неминуче поєднання, з історико-культурним підходом радянського психолога Л. Виготського: особливо тих його спостережень, що пов'язані з їх внеском у процес економічного розвитку.

На думку Л. Виготського, “[...] соціальна ситуація розвитку є моментом підходу для всіх динамічних змін, які відбуваються в розвитку особи протягом певного періоду. Вона цілком і глобально визначає ті форми і той шлях, через який дитина набуває нових властивостей особистості” [1]. Це може бути характерним для особи, що розвивається, незалежно від віку чи статі. Таким чином, якщо зрозуміло, що розвиток “тоді полягає в переході до нової соціальної ситуації розвитку” і якщо вирішується діалектика розвитку суспільства, необхідно наголосити, що людський розвиток значною мірою залежатиме від можливостей, які надаються суспільством у процесі історично конкретного контексту життєвої діяльності суб'єкта.

Дане твердження є одним із суттєвих посилянь, які необхідно враховувати, при розгляді теорій і парадигм, що, на відміну від традиційної кількісної тенденції вимірювання рівня розвитку суспільства у вигляді кількості валового внутрішнього продукту на душу населення, бачать розвиток людського розвитку на основі реальних суспільних можливостей. У цьому полягає цінність взаємодії соціального та економічного розвитку.

Теорії і парадигми діалектичного синтезу якості життя людей та вимоги економічної політики щодо її поліпшення розвиваються чилійським економістом М. Макс-Неефом й індійським економістом Амартія-Кумар Сенем. Особливо зараз актуальні парадигми А.-К. Сена, чий внесок стосувався “підходу до здібностей”, що заслуговує своєчасного відображення корисних значень для вивчення й оздоровлення персоналізованих випадків негативного відхилення чи проблем, пов'язаних з місцевим розвитком або певними спільнотами. Тому спочатку звернемося до поглядів А.-К. Сена, який стверджує, що справжнє багатство нації – це її народ. Безумовно, основною метою розвитку є підвищення свободи особи у процесі, яка може розширювати можливості особистості, оскільки розширює альтернативи, доступні людям для повного і творчого життя [5; 9].

У цьому контексті він виокремлює взаємозв'язок між ключовими термінами: “багатство”, “особа”, “розвиток”, “свобода особи”, “можливості” та “альтернативи”. Синергія, що виникає від взаємодії цих елементів у життєвому середовищі суспільства, стає чинником, що зумовлює зростання можливостей для особи працівника жити повноцінним і творчим життям. Відповідно, варто зупинитися на підході до людських можливостей, сформульованих А.-К. Сенем, які ПРООН використовує як критерій вимірювання у процесі оцінки соціального розвитку на конкретному етапі. Серед цих можливостей визначають: бути здоровими, мати тривале довголіття, повноцінно задовольняти свої потреби у харчуванні, мати будинок, мати одяг, поважати інших, брати участь у суспільному житті громади, відпочивати, бути разом із близькими, мати свідомий вибір, бути збалансованим, почувати себе щасливим, бути задоволеним, мати відповідну до

здатків освіти, читати й писати, виконувати основні арифметичні операції, навчатися, використовувати знання та шкільні навички, етично спілкуватися й дискутувати, брати участь у наукових та гуманітарних досягненнях, створювати якісні речі, бути поінформованим та знаходити роботу за задатками тощо [2, с. 127].

Методологічна конотація складових людських здібностей та їх використання як індикаторів оцінки особистісного розвитку визначається, як вираження ефективності в соціокультурній діяльності. У протилежному разі, тобто за відсутності реальних або альтернативних можливостей, які забезпечують розвиток інтелектуального потенціалу, зазначеного А.-К. Сеном, буде викликати інволюційну тенденцію у зміні людського розвитку, яка призведе до бідності, маргіналізації та виключення у конкретних контекстах суспільного життя, а отже, і до відхилення від продуктивної соціальної поведінки [9].

Зокрема, А.-К. Сен уточнює “[...] бідність не є рідкістю [на планеті]” й доповнює думку в іншій праці: “Перша вимога до концептуалізації бідності полягає в тому, щоб мати критерій, який дозволяє визначати, хто має бути в центрі нашого інтересу”. Визначення низьких “норм споживання” або “межі бідності” може відкрити лише частину завдання: бідні – це ті, чий рівень споживання опускається нижче цих норм, чий доходи нижче цієї межі. Однак це зумовлює інше питання: чи повинна концепція бідності бути пов’язаною з інтересами: 1) тільки бідних; 2) тільки тих, хто не бідний, або 3) рівно стільки одних, скільки й інших?

Його стурбованість про зростання бідності та її соціальні наслідки на планеті виходить за межі занепокоєння теоретика законів економіки та суспільства. Це бачення різкого наростання глобальних проблем, які впливають на стан особи і, отже, на здатність й якість інноваційної діяльності особи. Тому виключення політичних, економічних і соціальних можливостей нинішньої особи та їх включення в режими дій і співіснування в нерівних суспільних умовах вимагає пріоритетної уваги. У своїй тезі “Включіть виключених” він попереджає, що розділова лінія між багатими та бідними не є просто риторичним кліше або красномовним гаслом, але, на жаль, це типова риса світу, в якому ми живемо.

“Злиття різних специфічних депривацій у вигляді конгруентних визначень є всеохоплюючою особливістю стану прав особи” [8]. Таким чином, таке “виключення” не є лише соціальною проблемою з її кількома наслідками, вона також в умовах глобалізованого ринку “стабілізує” умови нерівності, що загрожують економічною та соціальною деградацією, яка унеможливило економічний прогрес соціальних спільнот.

Натепер 20% найбагатшого населення світу привласнює 86% світового споживання. Така загострена поляризація світу на користь заможної меншини атомізувала недоліки і нерівне включення в різнорідні форми існування суспільства, які стимулюють найрізноманітніші соціальні проблеми, зокрема маргінальність і злочинність. Нині, як ніколи, важливо оновити зміст термінів “справедливість”, “стійкість”, “продуктивність”, “розширення прав і можливостей”, співробітництво та безпека, прагматичність яких забезпечує системний характер будь-якої стратегії, прийнятої, щоб віддати належне людському розвитку з допомогою багатовимірного та міждисциплінарного бачення.

Ринок з його відчуженим споживацтвом відходить у минуле. Монетизація суспільних відносин, тобто валюта – всередині ринку – це все, інше, що

знаходиться поза ринком – ніщо, починає викликати процеси стагнації у суспільних відносинах і виходить за межі традиційних етичних устоїв суспільного ринку. Вважаються аморальними спроби абсолютизувати роль комерційних відносин та перетворювати їх на універсальну етичну фігуру. Прагматизм, індивідуалізм, боротьба за існування за рахунок кожного і всіх, конформізм, пов'язаний з відчуттям безсилля перед непогіршністю меркантильних законів, і споживання, спонукане рекламою і бажанням продати й побудувати на ціннісних критеріях, стають конституційними рисами культури, де ринок є головним у суспільних відносинах. Тому неминуче постає потреба у новому культурному баченні ринку відповідно до потреб гармонійного розвитку особистості. Це бачення повинно бути орієнтованим на все, щоб відповідати на ситуації відсутності потрібних ознак у суспільному житті, зважаючи на якість життя особи, а не на зростання додаткової вартості.

Такий стан глобального ринку вимагає безповоротної зміни світового економічного порядку, що полегшує здатність жити повноцінним життям. Необхідно, щоб значення використання якісних змін переважало над вартістю змін, оскільки анархічне поширення цього останнім часом почало викликати шкідливі наслідки у повсякденному житті націй і в організації суспільства, погіршення якості життя, що призводить до незадовільних форм співіснування [7, с. 5].

Методологічний підхід до теорії розвитку особистості, яку застосував М. Макс-Нееф та його співробітники, була популяризованою в середині 1980-х років ХХ століття Фондом Дага Хаммаршельда. Ця теорія є ідеєю, яка спочатку реконструює підхід до розвитку особистості працівника, особливо пов'язаного з фундаментальними людськими потребами та їх соціокультурними задоволеннями. У цьому сенсі визначення розвитку особистості викликає великий інтерес, оскільки воно обґрунтовує теоретичні посилання, що стосуються проблем соціального розвитку в конкретних громадах і спрямовують діяльність із запобігання проявів соціального відхилення від самої громади, як щось заплановане, виконане і оцінене громадою.

Існують важливі аспекти, на яких варто наголосити. У цьому контексті М. Макс-Нееф попереджає, що “[...] будь-яка фундаментальна людська потреба, яка не відповідає адекватно, виявляє людську бідність”. Життєва бідність (через недостатнє харчування та житло); соціальний захист (через неефективні системи охорони здоров'я, насильство, гонку озброєнь тощо); прихильність (через авторитаризм, гніт, експлуаторські відносини з природним середовищем тощо); розуміння (через низьку якість освіти); участь (через маргіналізацію та дискримінацію жінок, дітей та меншин); ідентичність (через накладення чужих цінностей на місцеві та регіональні культури, вимушену еміграцію, політичне вигнання тощо) тощо.

Таким чином, вибудовується один із найважливіших вузлів теорії: різноманітність специфіки людської бідності, її взаємозв'язки з розвитком біноміального суспільства та її існування в причинно-наслідковому субстраті форм поведінки, пов'язаних із боротьбою й супротивом, маргіналізацією та відставанням.

На думку М. Макса-Неефа, особа має багаторазові та взаємозалежні потреби, і це становить її буття, оскільки вони візуалізуються в їх екзистенціальній подвійності. Тобто як відсутність і потенційність, отже, для їх вивчення, слід розглядати цілісну і системну концепцію людської діяльності. З цієї причини він

пояснює, що “[...] розуміння потреб лише як відсутність означає обмеження їх спектра до суто фізіологічного, яка є саме тим полем, в якому потреба з більшою силою і ясністю передбачає відчуття "відсутності чогось". Однак тією мірою, в якій потреби залучають, мотивують і мобілізують людей, вони також є потенційними і, крім того, можуть стати ресурсами” [1].

Із цієї причини людські потреби становлять функціональну одиницю, яка розкривається як потенціал і разом із рівнем знань, досвідом суб'єкта і соціальними вимогами визначають практичну діяльність і ставлення до поведінки, які виражаються в самій діяльності.

За визначенням спеціалізованої літератури, людські потреби можуть бути дезагреговані на основі кількох критеріїв. Зокрема, М. Макс-Неєф поєднує два критерії дезагрегації, оснований на екзистенційних та аксіологічних категоріях. Ця комбінація дозволяє працювати з класифікацією, яка містить, з одного боку, потреби: буття, наявність чи відсутність, вчинок і буття; з іншого – потреби: існування, захисту, прихильності, розуміння, участі, дозвілля, створення, ідентичності та свободи. Він пропонує об'єднати їх і діяти з ними через матричні потреби-задоволення, в оцінці реальності. Це може стати інструментом та відповідною методологічною процедурою моніторингу й оцінки особистісного соціального використання в конкретному економіко-культурному сценарії розвитку на рівні масштабу особи. Вони охоплюють все, що постає, як способи буття, сприяє реалізації людських потреб. Зокрема, можуть містити форми організації, політичні структури, соціальні практики, суб'єктивні умови, цінності та норми, поле контексту та поведінки.

Дослідники глобалізованого ринку можуть давати різні характеристики та містити широкий спектр реальних можливостей, оскільки фундаментальні людські потреби однакові у всіх культурах та конкретних сценаріях. Від аналізу одного конкретного історико-культурного контексту до іншого змінюється тільки спосіб або засоби задоволення потреб із допомогою набутого досвіду і критеріїв для вибору задоволення та інструментів їх відбору у культурній практиці спільності, яка надає доступ працівника до них.

Щодо культурних впливів у задоволенні основних людських потреб М. Макс-Неєф зазначає, що культурно визначеними є не фундаментальні людські потреби, а способи їх задоволення. Культурні зміни також передбачають зміну традиційних задовольень на нові їх різновиди. Надалі у розвитку змісту культури як перетворчої практики особа асимілює, розрізняє, розробляє, переробляє й задовольняє свої фундаментальні потреби як епохальний соціокультурний процес. І в цьому процесі освіта та виховання відіграє центральну роль, оскільки знання, досвід і цінності суб'єкта опосередковують цю ієрархію основами своїх потреб.

Освіта як соціальний інститут у широкому і вузькому сенсі цього слова забезпечує структурно-функціональну динаміку суспільного формуючого процесу. Від громади вимагають передбачення наслідків проведених процесів соціальної профілактики. У конкретних умовах суспільного життя влада, за своїми цілями і масовістю, наближається до соціальних проблем, особливо маргінальності і злочинності, оскільки останнє як всезростаюче явище чуже суті системи.

З іншого боку, вивчення міждисциплінарного та комплексного підходу до освітнього феномену та визначення його взаємозв'язків із розробкою заходів суспільства для розвитку та соціальної профілактики вимагає простору для роздумів та конструктивних дебатів. Не зважати на це означає відмовитися від

майбутнього. Тоді розглядати формування проблем особи з підходу складності пропонують нові шляхи для проходження навчального процесу як культурного будівництва, що заслуговує на окреме дослідження.

Французький філософ і соціолог Е. Морін попереджає, що “Освіта майбутнього повинна бути першою і універсальною освітою, орієнтованою на стан особи. Ми знаходимося в планетарній ері; загальна природа оточує людей, де б вони не були. Вони повинні бути визнані людством в їхньому загальному вигляді і водночас визнати культурне розмаїття, властиве усьому, що є людським” [6, с. 5, 25]. Це застереження вимагає роздумів і розгляду культурного підходу до освіти, де особа у процесі безперервного становлення сприймається у своєму подвійному характері спільного і різноманітного. Це прагнення на повагу до культурної різноманітності та її збереження перед тиском претензійних нападів неолібералізму.

Нарешті, посилення, пов’язане з динамікою людського розвитку. Синергетичний зв’язок цієї динаміки відбувається унікальним і неповторним способом у кожному суб’єкті “спільного творця”, який ідентифікує себе з унікальним стилем, також неповторною соціокультурною ідентичністю. Незважаючи на концептуальну та теоретичну різноманітність навколо цієї динаміки, передбачають чотири групи динаміки заходів, сформульовані і визначені Л. Фаріньяс у чотирьох групах таким чином:

- група I. Підхід і досягнення цілей (тимчасова організація життя);
- група II. Осмислення та пошук інформації;
- група III. Виклад ідеї і спілкування;
- група IV. Підхід та розв’язання проблем [3].

Висновок про методологічну цінність цієї динаміки не потребує окремого коментаря. Особа не може жити без інформації і без спілкування; вони є суттєвими вимогами до розвитку матеріального і духовного життя працівника. Суспільні відносини – це насамперед відносини, через які передається набутий досвід суспільства, а культурні продукти засвоюються через виховання та освіту. Таким чином, передача спадщини і культурних традицій, цінностей і символів та інших ідеокультурних конструктів через інформацію та комунікацію зумовлює та опосередковує побудову суб’єктивності і соціальних режимів впливу на особистість та ідентифікує суб’єкта з певними соціальними групами, сім’єю та громадою.

Водночас комунікація повинна бути перекладена як культурний поступ особи у процесі соціального розвитку, а не як форма виходу з нього. Зовсім не для того, щоб особа була добре інформованою, вона є її здатністю до досягнення якості життя. Тому суб’єкт повинен мати всі можливості доступу до будь-якої конкретної значної системи знань, зокрема до нових інформаційних і комунікаційних технологій.

Водночас доступність інформації та практика спілкування може сприяти участі громади у досягненні цілей і розв’язанні проблем, які впливають на кожного. Отже, людське спілкування – це процес, який розвивається на основі різноманітних потреб тих, хто в ньому бере участь. Діалог – це спосіб побудови причин і досвіду, які можна розділити у просторі спілкування [8].

Таким чином, комунікація та діалог повинні стати не простим аспектом у діагностиці та плануванні розвитку середовища суспільства, а засобом соціальної профілактики. У цьому порядку участь громадськості в умовах спілкування є ідеальним процесом не тільки для запобігання відхиленню суспільної поведінки, а

й для збереження культурного надбання та систематизації цінностей і традицій. Отже, участь виробника у культурній практиці відповідно до потреб громади допомагає його адаптації до контексту суспільного розвитку.

Висновки: Вищезазначені результати, з одного боку, свідчать про необхідність поглиблення досліджень, пов'язаних з особою, і соціальних проблем, які впливають на неї, враховуючи триаду економіка-суспільство-культура, а з іншого – необхідність підтримання нового економічного порядку. Сучасна глобальна тенденція: безперервне збільшення рівня бідності в поєднанні з низкою негативних глобальних соціальних проблем є доказом цього.

Сучасний міжнародний економічний порядок – джерело людської бідності, а водночас і різноманітних соціальних проблем. Без діалектичної єдності економічного розвитку суспільства й розвитку особистості працівника, можливості виживання особи та суспільства стають нескінченно малими і водночас виникає тенденція до деградації культурної спадщини людства.

Нарешті, мислення та переосмислення дизайну будь-якого інструменту, орієнтованого на соціальний розвиток, особливо в громаді, має мати багатомірний операційний характер і повинен охоплювати надійно пов'язані контрольні етапи. Недотримання їх може призвести до дисбалансів і розривів між теоретичним баченням вченого і контекстною реальністю, що є об'єктом змін.

Список літератури:

1. Выготский Л. С. Психология развития человека. М. : Изд-во Смысл ; Изд-во Эксмо, 2005. 1136 с.
2. Матвієнко В. М., Ковтун О. Ю. Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй. Українська дипломатична енциклопедія: у 2-х т. / редкол.: Л. В. Губерський (голова) та ін. К. : Знання України, 2004. Т. 2. 812 с.
3. Fariñas León G. Psicología, educación y sociedad. La Habana : Editorial Félix Varela, 2007. 167 p.
4. González Rey F. Acerca de lo social y lo subjetivo en el socialismo. Temas, 1995. No. 3. P. 93–101.
5. Max-Neef Manfred A. From the Out side Looking In: Experiences in Barefoot Economics. Dag Hammarskjöld Foundation, 1992. 208 p.
6. Morin Edgar. Seven complex lessons in education for the future. UNESCO publishing, 2001. 63 p.
7. Sen A.K. Exclusión e inclusión. En: Biblioteca Digital de la Iniciativa Interamericana de Capital Social, Ética y Desarrollo, 2001. 16 p.
8. Sen A.K. Sobre conceptos y medidas de pobreza. Comercio Exterior, 1992. 17 p.
9. Sen A.K. Teorías del desarrollo a principios del siglo XXI. Cuad. Econ., 1998. P. 73–100.
10. Human Development Report 2011–2019 <http://hdr.undp.org/sites/default/files/hdr2019.pdf>

References:

1. Vygotsky, L.S. (2005). Psychology of human development. M.: Izd-vo Smysl; Exmo Publishing House. 1136 p.
2. Matvienko, V.M., Kovtun, O.Y. (2004). United Nations Development Program. Ukrainian diplomatic encyclopedia: in 2 volumes / editor: L.V. Gubersky and others. K.: Znannya Ukrainy. Vol. 2. 812 p.

3. Fariñas, L.G. (2007). Psychology, education and society. La Habana: Editorial Félix Varela. 167 p.
4. González, Rey F.(1995). Acerca de lo social y lo subjetivo en el socialismo. Temas. No. 3. Pp. 93–101.
5. Max-Neef, Manfred A. (1992). From the Out side Looking In: Experiences in Barefoot Economics. Dag Hammarskjöld Foundation. 208 p.
6. Morin, Edgar (2001). Seven complex lessons in education for the future. UNESCO publishing, 63 p.
7. Sen, A.K. (2001). Exclusion and inclusion. En: Biblioteca Digital de la Iniciativa Interamericana de Capital Social, Etica y Desarrollo, 2001. 16 p.
8. Sen, A.K. (1992). About concepts and methods of care. Comercio Exterior. 17 p.
9. Sen, A.K. (1998). Theories of development and principles of the 21st century. Cuad. Econ.. Pp. 73–100.
10. Human Development Report 2011-2019 <http://hdr.undp.org/sites/default/files/hdr2019.pdf>

Ю.В. Серажым

Культура и качество жизни производителя как факторы развития инновационной глобализации экономики

В этой статье рассмотрены актуальные аспекты, связанные с развитием человеческого потенциала как в экономическом, так и в культурном контексте. Используются связи между представлениями Л. Выготского о динамике социального развития с моделью развития М. Макс-Неефа, построенной на исследовании фундаментальных потребностей работника. Такое сочетание позволило выявить взаимосвязь между удовлетворением культурных и материальных потребностей и динамикой развития интеллектуального потенциала личности и их ключевой роли в преодолении бедности.

При современном развитии инновационной экономики неизбежно необходимо новое культурное видение роли рынка в соответствии с потребностями гармоничного развития личности. Это видение должно быть сосредоточено не столько на повышении дополнительной стоимости, сколько на наличии необходимых признаков в общественной жизни, вызванных уровнем качества жизни работника.

В статье показаны различные аспекты роли диалектического единства экономического развития общества и развития личности работника, без которых возможность выживания человека и общества становится бесконечно мала и в то же время возникает тенденция к деградации культурного наследия человечества.

Ключевые слова: *организационно-технологические условия, качество жизни, культура, инновационная экономика, общественные потребности, бедность.*

Yu.V. Serazhym

Producer's culture and standards of living as causes for the growth of the innovative globalized economy

The article examines current aspects of the development of human potential, both in economic and cultural contexts. The author links L. Vygotsky's conceptualization of social development dynamics with M. Max-Neef's development model based on the research into producers' fundamental needs. Such combination has helped to identify a

correlation between cultural and physical needs of a person with the dynamics of person's intellectual potential growth, as well as the former's key role in alleviation of poverty.

With the modern development of innovative economy, there is inevitably a need for a new cultural vision of the market role in accordance with the needs of harmonious development of the individual. This vision should be focused not so much on the increase in additional value, but on the presence of the necessary signs in public life caused by the level of quality of life of the employee.

It is revealed that the modern international economic order is the source of human poverty, and at the same time various social problems, and the source of problems related to the individual, given the triad of economy-society-culture. Without the dialectical unity of economic development of society and the development of the employee's personality, the chances of survival of the individual and society become infinitesimal and at the same time there is a tendency to degrade the cultural heritage of mankind.

Thinking and rethinking the design of any social development-oriented tool, especially in the community, should be multidimensional in nature and include well-connected control phases. Failure to do so can lead to imbalances and gaps between the scientist's theoretical vision and the contextual reality that is changing.

The article shows various aspects of the role of dialectical unity of economic development of society and development of the employee's personality, without which the possibility of survival of a person and society becomes infinitely small and at the same time there is a tendency to degrade the cultural heritage of mankind.

Key words: *Organizational and technological conditions, standards of living, culture, innovative economy, social needs, poverty.*

Посилання на статтю:

APA: Serazhym, Yu.V. (2020). Producer's culture and standards of living as causes for the growth of the innovative globalized economy. *Shliakhy pidvyshchennia efektyvnosti budivnytstva v umovakh formuvannia rynkovykh vidnosyn*, 46, 230-239.

ДСТУ: Серажим Ю.В. Культура та якість життя виробника як чинники розвитку інноваційної глобалізації економіки [Текст] / Ю.В. Серажим // Шляхи підвищення ефективності будівництва в умовах формування ринкових відносин. – 2020. – № 46. – С. 230-239.